

Ks. Ryszard Rumianek

MOTYW WIARY I UFNOŚCI U PROROKA IZAJASZA (IZ 7,9B)

Wiara jest według Biblii źródłem i ośrodkiem wszelkiego życia religijnego. Jest odpowiedzią człowieka na Boży plan zbawienia. Od Abrahama, ojca naszej wiary, wszystkie główne biblijne postacie żyły i umierały w tej wierze. Ważną rolę w trosce o rozwój wiary i jej czystość odegrali w Starym Testamencie prorocy¹. Byli to ludzie, którzy zostali powołani przez Pana Boga i mówili w Jego imieniu. Odznaczyli się ogromnym zaangażowaniem się w sprawy Boże i religijne dobro narodu. Dbali o czystość wiary i uczyli ufne go spojrzenia w przyszłość. Wśród nich na szczególną uwagę zasługuje prorok Izajasz, który żył i działał w VIII w. przed Chr. w królestwie judzkim.

1. Wiara w rozumieniu Izajasza

Izajasz to najwybitniejszy prorok Starego Testamentu. Jego działalność przypada na trudne czasy zagrożenia w wojnie syro-efraimskiej (por. Iz 7,1-3; 2 Krl 16,5n). Po upadku Damaszku (732 r. przed Chr.) i potem Samarii (721 r. przed Chr.) Judea była sąsiadem państwa asyryjskiego. W końcu nastąpiła inwazja Sennacheriba na Jerozolimę w 701 r. przed Chr. Cudowna jednak interwencja Pana Boga (por. Iz 37,33nn) zmusiła napastników do odwrotu.

¹ Por. T. BRZEGOWY, *Prorocy Izraela*, cz. I, Tarnów 1994, 10n, 32n.

Misja proroka Izajasza jest widoczna na trzech płaszczyznach: moralnej, religijnej i politycznej² Kierunek moralny odzwierciedla jego walka o dobre obyczaje w narodzie (por. Iz 3,14-24). Prorok piętnuje grzechy panoszące się w społeczeństwie: wystawne życie, przepych w ubiorach, zbytek na ucztach, niesprawiedliwość społeczną, zepsucie i rozpustę.

Kierunek religijny działalności Izajasza przejawia się w walce o czystość jahwizmu. Prorok walczy z bałwochwalstwem i synkretyzmem religijnym (por. Iz 1,4-7). Przejęty wiarą występuje zdecydowanie przeciw wszelkim przejawom zabobonów i wróżbiarstwa (por. Iz 1,29-31). Izajasz ma przede wszystkim ogromne poczucie świętości Boga (por. Iz 6,3).

Natomiast kierunek polityczny widoczny jest w walce proroka o teokrację w królestwie judzkim. Izajasz wpływał na królów, aby mieli wiarę i ufność w Panu Bogu. W czasie wojny syro-efraimskiej prorok wzywał Achaza, aby zaufał Bogu i zachował neutralność w stosunku do Asyrii. Król niestety nie usłuchał tego wezwania i dlatego prorok zapowiada karę Bożą, i to właśnie z ręki Asyrii (por. Iz 7,18-25).

Duży wpływ na postawę wiary proroka Izajasza miało osobiste doświadczenie Pana Boga podczas wizji powołania (Iz 6,1-13)³ Bóg jawi się w tej wizji jako Król pełen majestatu, otoczony dworem niebieskim. Jest to Bóg po trzykroć święty. Natomiast Izajasz ma świadomość, że wszyscy, to znaczy cały naród i on sam, są grzeszni. Prorok odczuł swą niegodziwość i potrzebę wewnętrznego oczyszczenia (Iz 6,5-7). Pan Bóg oczyścił go z grzechów i powołał do specjalnej misji: „Kogo mam posłać?” Izajasz odpowiedział natychmiast: „Oto ja, poślij mnie!” (Iz 6,8). Prorok doskonale zdawał sobie sprawę z tego, że wszelkie odstępstwo od wiary jest odrzuceniem samego Boga, który jest absolutnie święty. Dlatego też Izajasz wzywa naród do zerwania ze wszystkim co jest grzeszne i co narusza wspólnotę życia z Panem Bogiem.

Wolą Boga jest obdarowanie swego ludu zbawieniem (por. np. Iz 7,10-25; 9,1-6). W związku z tym Izajasz wzywa do wiary i ufności wobec Boga, który jest transcendentny, a zatem bliski i pełen dobroci oraz wierności. Najlepszym sprawdzianem wiary według proroka Izajasza jest troska o prawo i sprawiedliwość:

² Por. J. PAŚCIAK, *Izajasz wieszczem Chrystusa*, Katowice 1987, 10n.

³ Por. J. ST. SYNOWIEC, *Prorocy Izraela, ich pisma i nauka*, Kraków 1994, 138-142.

*„Dlatego tak mówi Jahwe, Pan:
Oto Ja kładę na Syjonie kamień,
kamień dobrany, węgielny,
cenny, do fundamentów założony;
kto wierzy, nie potknie się.
I wezmę sobie prawo za miarę,
A sprawiedliwość za pion” (Iz 28,16n).*

Gwarancję zbawczego działania Bożego spełnia Syjon, święta góra w Jerozolimie. Kto przyjmuje związane z Syjonem gwarancje z wiarą i ufnością, ten może nie obawiać się upadku⁴. Na Syjonie jest przecież położony kamień węgielny. Jest to nazwa symboliczna, która wskazuje, że na wierze ma być zbudowana nowa Jerozolima (por. Iz 1,26). Natomiast autentyczne gwarancje obietnic Bożych zawierają się w prawie i sprawiedliwości. Dlatego Izajasz piętnuje odważnie liczne grzechy narodu: niesprawiedliwość społeczną (por. Iz 3,12-15), hulaszczę życie (por. Iz 3,16-24) oraz zaufanie we własne siły (por. Iz 30,15-17).

Izajasz jako prorok jest głosem samego Boga. Dlatego też nie zważa na zagrożenia i konsekwencje wypowiedzianych słów. Głosi on orędzie prawdy, troszcząc się przede wszystkim o czystość wiary (por. Iz 1,11-15). Jednocześnie domaga się, aby naród wybrany potwierdzał swoją wiarę w życiu codziennym (por. Iz 1,16nn). Uwagę zwraca jednak wielka ufność proroka. Izajasz wzywa przecież swój naród do nawrócenia mimo braku oznak poprawy i zatwardziałości serc. Wierzy on, że tak jak kiedyś Pan Bóg walczył z wrogami Izraela (por. Sdz 5,4n), tak i tym razem stanie w obronie Syjonu. Ta wielka ufność Izajasza w opiekę Boga, który przynosi zbawienie swemu ludowi, jest o wiele silniejsza niż lęk przed zewnętrznym niebezpieczeństwem. Do takiej wiary wzywa prorok niestrudzenie cały naród⁵. Dlatego też w trudnej sytuacji niebezpieczeństwa wojny syro-efraimskiej Izajasz woła: „Jeśli nie uwierzycie, nie ostoicie się” (Iz 7,9b). Widać tu wyraźnie, że wiara jest warunkiem wybawienia. Po prostu, jeśli wiara i przywiązanie do Pana Boga nie ocalą narodu wybranego, to poleganie wyłącznie na sojuszach politycznych tym bardziej okaże się wątpliwe.

⁴ L. STACHOWIAK, *Księga Izajasza*, t.1, Lublin 1991, 128.

⁵ Por. J. WARZECHA, *Idźcie i wy*, Ząbki 1996, 52.

2. Kontekst historyczny prorocstwa

Wydarzenia opisane w tej perykopie wiążą się z wojną syro-efraimską, która miała miejsce czasów króla Achaza (Iz 7,1)⁶ Był to okres pełen niepokoju. Źródłem niepewności i lęku stało się rozrastające się mocarstwo asyryjskie. W tej sytuacji szereg państw zawiązało koalicję antyasyryjską (ok. 734 r. przed Chr.). Król judzki Achaz nie chciał jednak przystąpić do tej koalicji. Próbowano jego upór złamać siłą – przygotowano inwazję na Jerozolimę. Właśnie tę wiadomość przyniesiono do domu Dawida. Oznacza to, że doniesiono o sprawie, która dotyczyła całego rodu. Być może prorok chce przypomnieć tu obietnice trwałości dynastii Dawida (por. 2 Sm 7,12-13.16) i w ten sposób dodać odwagi królowi Achazowi.

Prorok Izajasz udaje się na wskazane przez Boga miejsce, aby spotkać się z królem. Był to „koniec kanału Wyższej Sadzawki, na drodze Pola Fulusznika” (Iz 7,3). Chodzi tu o dobrze znany punkt strategiczny Jerozolimy, zaopatrujący miasto w wodę. Obecność króla na tym miejscu łączyła się najprawdopodobniej z inspekcją koniecznych urzędzeń podczas obrony miasta⁷ Trzeba zauważyć, że w misji prorockiej towarzyszy Izajaszowi jego syn „Szezar Jaszub”, co znaczy „Reszta się nawróci” To symboliczne imię wzmacnia misję proroka i pozwala mu owocniej przemówić do króla Achaza. Kluczem do właściwego zrozumienia tego symbolicznego imienia są następujące słowa: „Jeśli nie uwierzycie, nie ostoicie się” (Iz 7,9b)⁸ Tylko ci, którzy uwierzą i nawrócą się do Pana Boga przetrwają wszystkie klęski.

Celem spotkania Izajasza z Achaza było przede wszystkim uspokojenie strwożonego króla i dodanie mu otuchy. Znakiem Bożej opieki było już właściwie samo imię proroka Izajasza – „Jahwe zbawi” Ponadto wezwanie do spokoju zawiera się w Iz 7,4: „Uważaj, bądź spokojny, nie bój się!” Pewne motywy skłaniające do spokoju prorok czerpał też w sposób naturalny ze znajomości ówczesnych stosunków politycznych.

W tej sytuacji Izajasz zachęca króla Achaza do tego, aby ze spokojem oddał swój los w ręce Pana Boga. Prorok porównuje najeźdźców, to znaczy Resina, króla Aramu, i syna Remeliasza, króla

⁶ Por. J. BRIGHT, *Historia Izraela*, tł. J. Radożycki, Warszawa 1994, 281-287; M. PETER, *Dzieje Izraela*, Poznań 1996, 76.

⁷ Por. J. PAŚCIAK, dz. cyt., 27.

⁸ Por. L. STACHOWIAK, dz. cyt., 40.

Izraela, do niedopałków dymiących głowni (Iz 7,4b). Chce przez to ukazać królowi Achazowi realia całej sytuacji i jednocześnie zmniejszyć jego lęk. Przecież obydwaj królowie są tylko ludźmi. Tymczasem o losach Judy decyduje przecież sam Pan Bóg (Iz 7,8-9). Niestety król Achaz nie posłuchał rady proroka Izajasza⁹. Wynikało to stąd, że nie był on wiernym wyznawcą religii Izraela. Popierał kult pogański i spalił w ofierze pogańskiemu bogu Molochowi własnego syna (por. 1 Krl 16,3; 2 Krm 28,22-25).

Po jakimś czasie doszło znowu do spotkania proroka Izajasza z królem Achazem (Iz 7,10-16). Prorok wezwał króla, aby prosił Pana Boga o znak potwierdzający, że obietnice są wiarygodne. Król Jednak odrzucił to wezwanie. Tłumaczył się obłudnie, że nie chce wystawiać Boga na próbę. Izajasz skierował wówczas do królewskiego rodu słynne proroctwo mesjańskie:

*„Słuchajcie więc Domu Dawidowy:
Czyż mało wam naprzykrzać się ludziom,
iż naprzykrzacie się także mojemu Bogu?
Dlatego Pan sam da wam znak:
Oto Panna pocznie i porodzi syna
i nazwie go imieniem Emmanuel” (Iz 7,13-14).*

Król Achaz odrzucił ostatecznie „politykę wiary”¹⁰, którą proponował mu Izajasz. Miał bowiem swoje własne plany, obliczone na pomoc Asyrii. Posłał on duży dar dla Tiglat – Pilesera III z prośbą o pomoc¹¹ (por. 2 Krl 16,7-19).

3. Sens wezwania do wiary i ufności u Iz 7,9b

Nasuwa się zasadnicze pytanie, czy wezwanie Izajasza do wiary i ufności miało w omówionym kontekście historycznym jakiś sens? Trudne są słowa proroka: „Jeżeli nie uwierzycie, nie ostoicie się” (Iz 7,9b). Na pozór może się wydawać, że jest to uwarunkowana pociecha, a w związku z tym nie jest żadną pociechą. Dlatego też w minionym

⁹ Por. J. ST. SYNOWIEC, dz. cyt., 146.

¹⁰ T. BRZEGOWY, dz. cyt., 77.

¹¹ Por. J. BRIGHT, dz. cyt., 282.

okresie niektórzy egzegeci¹² zanegowali autentyczność tego wiersza i przyjmowali go za głosę pod wpływem 2 Krm 20,20: „Zaufajcie waszemu Bogu, Jahwe, a ostaniecie się”

Owszem, trudno jest zrozumieć słowa proroka Izajasza. Ale jak z kolei bez teologii wiary zrozumieć całą Księgę Izajasza? Słowa te są przecież kluczem do zrozumienia całego przepowiadania proroka¹³ Żąda on niezłomnej wiary w czasach kryzysu politycznego. Izajasz przypomina, że Panem dziejów jest zawsze Bóg. Dlatego też ocalenie nie przyjdzie nawet z dobrych sojuszków politycznych, tylko z wiary i przywiązania do Pana Boga.

Dla lepszego zrozumienia tekstu Iz 7,9b trzeba odwołać się do oryginału hebrajskiego: *'im lo' ta'aminu ki lo' te'amenu* – jeżeli nie uwierzycie, nie ostoicie się. Warto zwrócić uwagę, że obydwa czasowniki *ta'aminu* i *te'amenu* pochodzą od jednego rdzenia hebrajskiego *'mn*. W pierwszym wypadku jest to Hi fut. 2 pl. m. i znaczy mocno wierzyć, a w drugiej kolejności jest to Ni fut. 2 pl. m. i znaczy ostać się, trwać. Zatem filologia hebrajska bardzo mocno wiąże problem wiary i wytrwania, używając jednego słowa w różnych koniugacjach¹⁴

W ten sposób prorok Izajasz formułuje tu po raz pierwszy „politykę wiary” lub „politykę świętości” (por. Iz 28,16). W porównaniu z potęgą nieprzyjaciół i planami ludzkimi, w sytuacjach najbardziej krytycznych, wiara przedstawia się jako siła przeważająca i zwycięska. Jednocześnie Izajasz nawiązuje w tym sformułowaniu do starodawnej wyroczni, którą skierował do króla Dawida prorok Natan¹⁵ Chodzi tu o wyrażenie, że tron jego dynastii będzie utwierdzony – *ne'eman* – na wieki (2 Sm 7,16). Z wyroczni Natana wynika jasno, że przyrzeczenie to było bezwarunkowe. Natomiast prorok Izajasz swą obietnicę uzależnia od warunku wiary. Zatem król Achaz ostoi się

¹² Por. np. J. BÖHMER, *Der Glaube und Jesaja. Zu Jes. 7 und 28,16*, ZAW 41(1923), 83-94.

¹³ Por. W. CHROSTOWSKI, *Bohaterowie wiary Starego Testamentu*, Warszawa 1992, 131.

¹⁴ Por. S. VIRGULIN, *Isaia e i suoi continuatori*, w: *Introduzione alla Bibbia*, red. T. Ballarini, Torino 1971, t. II/2, 107.

¹⁵ Por. T. BRZEGOWY, dz. cyt., 77.

jedynie pod warunkiem niezachwianej wiary, iż pomoc może przyjść tylko i wyłącznie od Pana Boga¹⁶

Niestety, jak było to już podkreślone, król Achaz – potomek Dawida i spadkobierca Bożych obietnic – zrywa wieczyste przymierze, oddając się w opiekę króla asyryjskiego. Synostwo Boże zamienił on na synostwo asyryjskie (por. 2 Krl 16,7). W tej sytuacji prorok Izajasz w imieniu Pana Boga roztacza wizję nowego Króla (por. Iz 7,10-16; 9,1-6; 11,1-11). Dynastia Dawidowa nie zostanie obalona, bo przecież Bóg zobowiązał się zachować ją na wieki. Przyjdzie Mesjasz, który zapoczątkuje czas szczęścia i wybawienia (Iz 7,10-16). Czas ten trwać będzie wiecznie (por. Iz 9,6). Wcześniej jednak naród spotka straszna kara. Prorok Izajasz zapowiada inwazję much z Egiptu i pszczoł z Asyrii (Iz 7,18). Nastąpi zniszczenie kraju: ziemia będzie pokryta głógiem i cierniem (Iz 7,23-25). Zatem ziemia zarośnie dzikimi krzewami i zamieni się w kryjówki dla dzikich zwierząt¹⁷ Urodzajne pola staną się pastwiskami dla bydła i terenem łowieckim dla myśliwych.

4. Aktualność Izajaszowego orędzia o wierze i wytrwaniu

W stwierdzeniu proroka Izajasza: „Jeżeli nie uwierzycie, nie ostoicie się” (Iz 7,9b) jest zawarty przede wszystkim nakaz wiary w sytuacji niebezpieczeństwa wojny. Wiara miała być ufnym poddaniem się działaniu Pana Boga, który zawsze jest wierny. Zresztą w całej historii Izraela widać tę wierność. Wynika ona z zawartego Przymierza. Wierność Pana Boga w stosunku do człowieka i zawartego z nim Przymierza ściśle łączy się z cierpliwością¹⁸ Bóg będąc cierpliwym, uczy człowieka cierpliwości i daje siły do wytrwałości. Wytrwałość zaś wiąże się z oczekiwaniem na wypełnienie się Bożych obietnic (por. Pwt 30,15-20). Jest ona skutkiem nadziei pokładanej w Bogu. Wytrwałość zawiera w sobie element zawierzenia Bogu. Wytrwałych spotka

¹⁶ Por. J. JENSEN, *Księga Izajasza*, w: *Katolicki Komentarz Biblijny*, red. R. E. Brown, J. A. Fitzmyer, R. E. Murphy, red. wyd. polskiego W. Chrostowski, Warszawa 2001, 623.

¹⁷ Por. J. PAŚCIAK, dz. cyt., 45.

¹⁸ Por. S. PISAREK, *Cierpliwa wytrwałość w Nowym Testamencie*, Katowice 1992, 26.

błogosławieństwo (por. Dn 12,12n). Najwłaściwszą zatem odpowiedzią na Bożą wierność i cierpliwość powinna być wierność całego narodu, która ma być potwierdzona w codziennym życiu wytrwałością i stałością w realizacji podjętych zobowiązań.

Warto zauważyć, że Izrael miał świadomość cierpliwości Pana Boga. Widać to bardzo wyraźnie w sytuacjach złamania Przymierza (por. np. Jr 3,1-5), gdyż nawet wtedy naród mógł liczyć na Boże przebaczenie. Bóg nie znajduje upodobania w niszczeniu, gdyż Jego serce nie jest sercem człowieka (por. Oz 11,8n)¹⁹ Wobec Boga, który oczyszcza nawet z największego grzechu (por. Iz 1,8), naród zobowiązany jest do pozytywnej odpowiedzi. W przeciwnym razie spotka go karzący gniew Boży. Karę, jaka spadła na niewierny lud tłumaczy 2 Krn 28,19:

„Stało się to, ponieważ Jahwe upokarzał Judę ze względu na króla Izraela, Achaza, który popierał zepsucie w Judzie i bardzo sprzeniewierzał się wobec Jahwe”

Inwazja Asyryjczyków była konsekwencją uporu, zarozumiałości i niewiary Achaza (por. Iz 8,7). Klęska kraju podobna będzie do tej, jaka spotkała państwo izraelskie po śmierci króla Salomona, a może nawet ją przewyższy (por. Iz 7,17)²⁰

Po klęsce jednak przyjdzie czas odnowy i pomyślności (por. Iz 7,21n). Pan Bóg jest przecież wciąż obecny wśród swego narodu i dlatego nadejdzie znów czas Jego zbawczego działania. Tylko nie może to być oczekiwanie bierno. Podjęcie trudu powrotu do Boga jest równoznaczne z nawróceniem. Na drodze zaś od niewierności do wiary w Pana Boga, co nazywamy nawróceniem, stoi Boże przebaczenie.

Ufność w Boga i w odmianę losu jest właściwie jedyną sensowną postawą narodu. Można tu dopatrywać się aktualności orędzia proroka Izajasza. Przecież człowiek wszystkich czasów powinien uwierzyć, że żadne wrogie siły nie są w stanie przeciwdziałać zbawczym planom Boga. W ostatecznym odniesieniu nie można ufać własnym planom czy jakimś układom politycznym. Trzeba zawsze powracać do mocnych fundamentów wiary, aby wytrwać do końca. Wszelkie ziemskie zabezpieczenia są nietrwałe. Tylko w Panu Bogu jest

¹⁹ Por. M. FILIPIAK, „Jahwe” Starego Testamentu. Bóg zemsty czy przebaczenia?, Znak 28 (1976) nr 260, 198- 206.

²⁰ Por. L. STACHOWIAK, dz. cyt., 41n.

nasze ocalenie (por. Iz 30,15). Dlatego też jeśli nie uwierzymy, nie ostoimy się. Niech nie przerażają nas różne bolesne doświadczenia. Czasem tylko one mogą nas uleczyć i doprowadzić na nowo do wiary i ufności w Boga, tak jak to było z narodem wybranym poprzez wojnę syro-efraimską i najazd asyryjski. Komentowane wyrażenie: „Jeżeli nie uwierzycie, nie ostoicie się” (Iz 7,9b) stanowiło motto całego życia proroka Izajasza. Wezwanie to jest także mottem ciągle aktualnym we wszystkich czasach i dla każdego człowieka.

Il motivo della fede e della fiducia dal profeta Isaia (Is 7,9b)

Sommario

La fede e la fiducia sono note caratteristiche del messaggio d'Isaia. Isaia passa nella storia della rivelazione come il grande profeta della fede. La fede implica completo abbandono a Dio che dirige la storia. Isaia propugnò per lo stato di Giuda anche una politica della fede, facendo della fiducia in Dio un fattore politico e una condizione della felice sopravvivenza dello stato.

Nei tempi d'Isaia c'era la guerra siro-efraimitica (733/732). All'inizio della guerra (2 Re 16,3) Acaz offrì in sacrificio il proprio figlio. Il profeta Isaia aveva previsto il decadimento morale e politico della dinastia davidica. Il re di Giuda preferì il ricorso a Tiglat – Pileser. Nella sua missione Isaia c'era in opposizione del re Acaz.

Isaia sottolinea la fede come condizione essenziale della sopravvivenza e della prosperità: „Se non crederete, non persisterete” (Is 7,9b). In ebraico vi è un'allitterazione dovuta alle forme Hifil e Nifal della radice 'mn. Il verbo „credere” è usato senza complemento, in forma assoluta. Esso significa lo stato soggettivo di fiducia e di sicurezza ottenuto mediante l'appoggio su Dio e sulla sua parola. È il termine classico della fede – fiducia. L'effetto della mancanza di fede è espresso con la frase „non persisterete”

Il messaggio d'Isaia è sempre attuale. Di fronte alla potenza nemica, ai piani strategici umani, alle situazioni più critiche, la fede e la fiducia si presentano come una forza preponderante e vittoriosa.